څه ګورم او څه اورم

د

ګل پاچا «الفت»

Ketabton.com

د نا چاپ شوي آثارو څخه

www.ulfat.de

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

پیل

نه پوهېږم. د قدرت څه منظوره وه؟ او دي نړۍ څه احتياج درلود چه زه ئې د خپلو نندارو او تماشو دپاره را بللم. دغه راز نا اشنا چه نه ئې نوم معلوم وي او نه ئې څوك له احواله خبر وی هېڅوك خپل محفل ته نه را غواړي او نه خپل ښه او بد ورته څرګندوي.

زه هم سره له دی چه د دې عالم ناسته ولاړه دود و دستور، وفا او جفا، رحم او ظلم ښه او بد هېڅ راته نه و معلوم او نه مې پدې باب کښې څه تصور او تخيل کولی شو راغلم او د دغه مجهوله بلنه مې قبوله کړه. سره له دې چې زما سابقه او آينده هېچا ته نه وه معلومه او نه مې چا ته د خپل راتلونکی ژوند په نسبت څه ويلی و، زما په راتګ د خوشحالۍ ډزې وشوې او له هرې خوا د مبارکۍ آوازونه پورته شوه. د کلي او کور لوی او واړه ټول خوشحاله و او زما د استقبال مراسم په ډېر ښه شان اجرا شوه.

وګورئ! هغه وخت چه زه د هېڅ نوم خاوند نه وم پخپلو او پردو، ښځو او نرو زما د راتګ زېرې کېده او يوه خوا بله خوا د خوشخبرۍ ګلونه وګرزېده. زه هېڅ پوه نشوم چه دا دومره خوشحالي او خوشبيني د څه دپاره وه او زما ولې دومره ډېر قدر کېده؟

بې له دېنه چه دې خلقو ته جدت پسند وواېو نور به نو څه وواېو؟

هو! دا خلق هر وخت نوي شيان خوښوي او زاړه ردوي، هره ورځ په نوو اشنايانو پسې ګرزي او پخوانی ملګری پرېږدي همدغه سبب دی چه د دوی د بې وفا توب قصې په هر ځای کښې کېږی او هر څوك دوی ته بې وفا وائي.

د همدې دپاره چه دوی هر وخت او په هر شي کښې نوي رنګونه خوښوي زمانه هم د دوی په ولی پوهېږی او لکه يو هوښيار سوداګر وخت په وخت ورته نوي جامې او نوي ټوکي راوړي او د دې زړې دنيا په مخ نوي رنګونه پورې کوي. کله ورته د کاڼو او ګټو بوتان جوړوي او کله يې د دود و دستور په اصنامو غولوي يوه ورځ يې په کليسا کښې او بله ورځ يې په اتشکده کښې د عبادت دپاره رابولي. همدغه يو انسان دی چه کله زردشت او کله بودا شي يوه ورځ ساحري او بله ورځ فرعوني کوي کله نور سمې لارې ته را بولي او کله خپل ځان له ګړنګونو غورځوي. له کوم وخته چه زه را ويښ شوی يم او خپلې سترګی مې غړولي دي تر اوسه پورې مې د دنيا پيښې په يو راز نه دی ليدلی او نه يوه شپه د بلې په شان تېرېږی طبيعت او زمانه لکه نازکخيال شاعر هر وخت په ابتکار پسې ګرزي او نوي نوي مضمونونه پيدا کوي. زه هم د زماني له ابتکاراتو نه شمېرل کېږم او زما مشاهدات هم ټول نوي او تازه مضامين دي. زما په حيات او ژوند کښې تکرار نشته زه هغه نه يم چه پرون وم او نه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبا دغسې يم لکه چه نن مې ته ويني. که ته په ظاهره نه غولېږې زه هر ورځ بېل افکار او نوي خيالات لرم چه پرون هم نه و او سبا به هم نه وي.

کله چه زه د مور په غېږ کښې وم هغه وخت زه بل څوك وم مګر نن د محيط په غېږ کښې بل راز شوم هغه وخت به مې د مشرانو په زيره لوبې کولې او خلقو به ښکلولوم مګر نن د خپلې زيرې واك هم نلرم. هغه وخت زه مور و پلار په غېږ کښې ګرزولم مګر اوس بايد زه دوی په شا وګرزوم او خدمت يې وکړم. په هغه وخت کښې چه هر څه له ما سره کېدل هغه يو قرض و چه نن يې بايد ادا کړم.

وګورئ! واړه او کوچنيان هم د قرض په ورکولو مکلف دي مګر څنګه قرض؟

زما وزن په هغه وخت کښې ډېر لږ و مګر نن زما پېټی ډېر دروند دی او زما له لوئيدو سره سم زما بار هم دروند شويدی. هو! هر څومره چه يو سړی لوئېږی تکليف يې هم هماغومره زياتېږی همدغه سبب دی چه نن راځنې مشران اطاعت او کشران شفقت غواړي څوك راځنی ګلې کوي او ځينې راته هيلې او اسرې لری د همدغو هيلو او اميدونو دپاره زه روزل کېدم او زما په زړه کښې هم دامېد رڼا وروړو زياتېدله. که سړی ښه ځېر شي دنيا ټوله داسرو او اميدونو هنداره ده چه هر څوك پکښې له لرې څه ويني او هغه يې خوښېږي دی ورپسی هڅه کوی او هغه ورځنې وروړو لرې کېږي په اخره کښې ورپسې د ژوندانه له ګړنګه هم ځان وغورځوی او يوه بل عالم ته ولاړ شی. څوك نه پوهېږی چه دا تګ به ترڅه وخته او ترکومه حده وي؟ څنګه به وي او څنګه به شي؟

هر يو پخپل سر د پاسه يوه وريځ ويني چه د ده ګمان پيدا کړېده او دی ورته اميد لري، له دې وريځې کله ږلې اوري او کله بارانونه، په ځينو ځايو شنډه تېره شي او په ځينو ځايو کښې ورځنې سيلابونه وبهيږی. بډايان او شتمن هېڅ کله هيله لرونکو ته دومره څه نه ورکوی لکه چه قدرت او طبيعت يې د اميد او اسرو خاوندانو ته ورکوي. هر څوك د خپل اميد په رڼا کښې ژوند کوي او د رحمت وړانګې هر وخت د اميد له ګړکې د انسان په تياره خونه کښې پرېوزي.

اميد د ايمان يو جز دی چه خوف هم ورځنې پيدا کېږی څوك چه اميد نلري هغه خوف هم نلري او نه يې په زړه کښې د ناکامۍ ويره او سودا وي. مونږ بايد پخپل مخکښې د اميد رڼا ځانته پيدا کړو، همدغه رڼا مونږ ته د پيشرفت او وړاندې تللو قوت راکوي.

زه خپل اميد ترېوه حده ورسولم زما ځينې ملګري چه د اميد توښه يې بيخی نه وه په هماغه لمړې مېنه پاته دي. اميد هم لکه عشق او محبت انسان يوه عالی مقام ته رسوي او له تورې شپې نه يې رڼا ته راباسي. اميدونه او اسرې په ژوندانه کښې ډېره ستره برخه لرې مخصوصاً لوړ او عالي اميدونه چه د اشخاصو دروازې ته نه راټېټېږي او ذلت نه قبلوي. هغه وخت چه ما پدې لويه نړۍ کښې يوازې خپل پلار او مور پېژندله او ټوله دنيا راته د همدوی د شفقت غېږ ښکارېده د اميد رڼا وروړو زما په زړه کښې زياتېدله او ما ګمان کاوه چه دا نړۍ سر ترسره زما د پلار کور دی او بې له رحم و شفقته نور څه په دنيا کښې نشته. زه نه وم خبر چه دنيا د مارانو او لړمانو ليوانو او پړانګانو ځای هم دی او هغه د شفقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسونه چه په سر او مخ تېرېږي کله کله د عتاب څپېړې شي او په مخ لګېږي ما په دغه دنيا کښې دغه راز اضداد ډېر ليدلی او مختلف واقعات راته معلوم دي.

هو! په دنيا کښې عجيب و غريب واقعات ډېر پېښېږي مګر افوس چه يا پټېږي او يا په بل رنګ ښودل کېږي زما د ژوند افسانه هم د دنيا د لوی او زاړه کتاب يوه پاڼه ده زه کوښښ کوم چه دا افسانه د حقيقت روح ولري او رښتيا وي مګر تاسی به يو هم دېته حاضر نه اوسئ چه خپل ځان لکه ځنګه چه ياست هغسې ښکاره کړئ نو که دا قصه څه زياتی او کمی ولری ما معذور وګڼئ هېڅ قصه ټوله رښتيا نه وي مګر خلق يې اوري دروغ لا تر اوسه داسې نه وي رټل شوی چه نه يې څوک ووايي او نه يې څوک واوري.

اوس هم ډېر خلق په دروغو پيشرفت کوي او د دروغو په ستاينه لوی لوی خلق له ځانه خوشحالوي. د حقيقت ويل دومره ګران کار دی چه يې له ښاغلی رجب خانه (تصوري انسان) بل څوك دا كار نه كوي. مګر هغه هم خلقو په دومره څپېړو وهلی چه ونه يې له يوی لوېشتې نه جګېږي او هر څوك پرې خاندي. خبره له خبرې ولاړېږي زه هم لکه ځينې کسان چه تش ګړېدل يې مطلب وی او د نتيجې غم ورسره هېڅ نه وي له مطلبه لرِ لرې شوم او قصه بلی خواته ولاړه نو بېرته د خپل مقصد ته را ګرزم او د خپل ژوند قصه را شروع کوم مګر نه پوهېږم چه دا قصه له کوم ځايه شروع کړم او تاسې له کومې برخې سره ډېره مينه لرئ. کله سړی د خپل ظلم او بې رحمی قصې کوي خلق ورته توريالی وايي مګر بالعکس د لويو سينو خاوندانو ته بې ننګه او بې غيرته وايي ځينی نور کسان وی چه هغوی ظالمان بد ګڼې او د هغوی کار نامو ته په بد نظر ګوري. زه نه پوهېږم چه ته (د قصې لوستونکی) څوك يې او څه راز ذوق لرې زما مشاهدات ستا د تعجب موجب ګرزي او که عادي درته ښکاري.

هغه وخت چه زه د دنيا له ظلمونو ځنې لانه وم خبر، د چنګيز او هلاکو قصې مې نه وې اورېدلی د دښمنانو بې رحمي راته هېڅ نه وه معلومه د جنګ او جګړو پاڼې مې نه وې لوستی، د حسد او عداوت اور مې په زړه کښې نه و بل شوی د دعوو او دنګلو محکمه مې نه وه ليدلی د دنيا مينې راباندې غلبه نه وه کړی، سبائې له خوبه را پاڅېدم سترګې مې ومښلې ښکته پورته مې وکتل د کور و کلي خلق راته بل راز ښکاره شوه او بل راز سبا مې تر سترګو شو، هر سړی به بل ته ورنږدې کېده او په غوږ کښې به يې څه ورته وويل ورو کوچنيانو به په کوڅو کښې نارې وهلې چه نن يې فلانکی ... وژلی بل به ويل چه په چاړه يې حلال کړيدی، ښځو به ويل خدای دې دا کلا او دا پټي درنه پاته کړی زمکه ښه ده که ورور؟ د چا دی څه وکړه خو خپل ځان دې يو ستوی کړ. زه پدې خبرو ښه نه پوهېدم چه دا څه وائي او څوك يادوي له کومې ښځې به مې چه پوښتنه وکړه چه څه شويدی او څه خبره ده؟ همدومره به ئې وويل: (څې کئې زويه خدای دې دی ووهی) زه به هېڅ پوه نشوم او حيران به پاته شوم چه دا خلق نن ولې داسې خبرې کوي چه زه پرې نه پوهېږم او ما نه پوه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ساعت وروسته د كلي ښځې ټولې شوې او يوه بل كلي ته تللې زه هم ورسره ملګرى شوم او يوه كاله ته ننوتو چه ډېرى ښځې راټولې شوي دي، څوك ژاړي او څوك خبرې كوي ځينې اوږه لمدوي او ځينې په لويو لويو ديګيو پسې اورونه بلوي. د كوټې په مينځ كښې څوك اوږد پروت دى او شاو خواېې ښځې ناستې دي لكه بدلې څه وائې او ژاړي.

يوه ښځه چه نوې راغله ژړېې هغه سپينې څادر لرې كړ او په چيغو يې لاس پورې كړ، زه هم ورنږدې شوم ګورم چه يو سړى په وينو كښې لبت پېت پروت دى او لكه پسه چا حلال كړيدى يوه ښځه چه د كلي د ملا ښځه ده د كوټې په كنج كښې ناسته ده خبرې كوي او نورو ښځو ورته غوږ نيولي دي هغې ښايسته ډېرې خبرې وكړې خو ماته اوس نه دي يادې چه څه يې ويل، دومره مې په ياد دى چه شهيد شهيد به يې ډېر ويل او د جمعې شپه به يې هم يادوله.

زه په همدغه ورځ وپوهېدم چه شهيد دغه مړي ته وائي چه چا حلال كړيدى او په وينو ككړ دى ځكه چه نورو مړو ته به چا شهيد نه ويل، وروسته بيا پدې هم پوه شوم چه دا سړى د خپل ورور له لاسه وژل شويدى يعنې ورورېې غلو ته پيسې وركړيدى چه هغه مړ كړي او مال يې ده ته پاته شي دې خبرې زه وډار كړم او هره شپه به مې غله په خوب كښې ليدل ما سره به هر وخت سودا وه چه غله په پيسو باندې خلق وژني او يو ورور د بل ورور د وژلو دپاره غلو ته پيسې وركوې.

كومه شپه به چه ما ته خپل پلار پيسې راكړې وې زښت ډېر به ډارېدلم چه غله خبر نشي چه د ده په جيب كښې پيسې دي بيا به مې ويل، څه! غله خو زمونږ مريدان دي او هر وخت مونږ ته شكرانې راوړي او دعا رانه غواړي بيا به راته سودا پيدا شوه چه هغه نور غله چه د فلانكې صاحب مريدان دي هغوى رانشي او ما په پيسو مړ نكړي. يوه بله ورځ چه يو سړى زمونږ حجرې ته راغلى و او ما ته يې څه پيسې راكړې خلقو به ويل چه دى د غلو مشر دى او هر وخت خلق په پيسو باندې وژني، ما به په زړه كښې ويل دې چه په پيسو باندې سړى وژني نو ما ته يې ولې خوشې په خوشې دومره ډېرې پيسې راكړې، بيا به مې ويل دا پيسې يې چه ما ته راكړې اوس په نورې پيسې ورسره نه وي او كوم بل سړى به مړ كړي چه له هغه نه پيسې واخلي. خلقو به ويل چه دى د سيدانو ډېر تابع دى او د لوى ځوان(حضرت عبدالقادر جيلانى قدس سره) په نامه ډېرې شكرانې د ده نمسيانو ته وركوي، زه به پدې خبرو ډېر خوشحاله شوم چه ښه ده غله خو زمونږ د نيكه تابع دي او له مونږ نه وېرېږي.

زه هغه وخت په څه نه پوهېدم نو هر څه به مې چه په زړه كښې وګرزېدل هغه به مې ويل، يوه ورځ مې له خپل لالا (سپين ږيرى خدمتګار) څخه پوښتنه وكړه چه لالا دا لوى ځوان هم د غلو مشرو، چه غله يې دومره تابع دي او مونږ ته د هغه په خاطر دومره ډېرې پيسې راكوي هغه راته ډېر په قار شو چه پام كوه! بيا داسې خبره ونكړې چه ډېر وبال دى او سړى ډېر ګنهكارېږي. زه پوه شوم چه خداېږو ډېره بده خبره مې كړېده چه لالا راته دومره په غصه شو، نو پخپله خبره ډېر پښيمانه شوم او زښت ډېر ووېرېدم، وروسته لالا پخلا كړم او راته يې وويل لوى ځوان په خداى باندې ډېرګران او د خداى

(c) ketabton.com: The Digital Library

نازولی دی په کوم ځای کښې چه غله ایسار شی او سخته پرې راشی نو چه لوی ځوان یاد کړي سمدلاسه ور رسېږی او خدای پې ساتي. ده دا خبری همدغسې کولې او ما ورته غوږ نیولی و ځکه چه ما دغه قصې کله نه وې اورېدلي او د قصو ډېر شوقی وم، هره شپه به د تناره په غاړه ناست وم او ښځوته به مې زاری کولې چه ما ته قصې وکړی خو دا د لالا قصې راته چا نه وې کړې او زه نه وم خبر چه لالا هم په قصو باندې پوهېږي. پس له دې به هره ورځ لالا ته ورتلم چه ما ته د لوی ځوان قصې وکړه لالا اول راته د هغه د ژرندګری قصه وکړه او دې قصې ته ډېر خلق راغونډ شوه چه زموږ ژرندګری هم حاضرو. لالا ووېل د لوی ځوان یو ژرندګری و، چه له خلقو نه به پې زښت ډېر مزد اخیست د ده پاوی نیم چارك و او چارك پې نیم من و هر چا به چه د ده ژرندې ته غنم راوړل په دغو کاڼو به پې ترېنه مزد تاله او د خلقو غنم به پې چه تلل د هغو دپاره ورسره نور سپك او کچه کاڼې و چه لږ غنم به پې ډېر خېژول. د ژرندګری ټول عمر دغه کارو چه خلق وغولوي او غلا وکړي. دا ژرندګری چه مړ شو او په قبر کښې پې کېښوده فی الحاله ورته نکیر منکر حاضر شوه چه د اور ګرزونه پې په لاس کښې و او له ده نه پې پوښتنه کوله چه رب دې څوك دی؟ پیغمبر دې څوك دی؟ او د چا په دین پې؟ ژرندګرې په دی خبرو خبر نه و او ویل پې زه نور نه پوهېږم خو د لوی ځوان ژرندګری یم چه د پاو په ځای مې نیم چارك مزد اخیست او د چارك په ځای نیم من. تر څو چه مړکېدم زما دغه کار و او بې له حضرت غوث الاعظم نه بل څوك نه پېژنم پدی وخت کښې ملایکو ګرزونه پورته کړه چه دی پرې ووهي ژرندګری ووېل یا غوث صاحب رارسېږه!

هغه فی الحاله ور ورسېده او ګرز پې په هوا کښې ونیوه چه زما له ژرندګری سره د چا کار نشته او دی له دې سوال او جواب څخه معاف دی ملایکو وېل موږ مجبور یو چه له هر چا نه دغه تپوس وکړو او د خدای له لورې موږ ته همدغه شان امر شویدی لوی ځوان ورته ووېل هغه وخت چه پاك خدای له تاسو یعنی ملایکو سره مشوره کوله چه زه په زمکه کښې بنیادم پیدا کوم او تاسی ووېل چه هغه خونونه او فسادونه کوي آیا تاسې له هغه نه ښه پوهېدلی؟ او د انسان کارونه تاسو ته زیات معلوم و؟ تاسې ماته دغه جواب راکړئ او بیا زما له ژرندګری پوښتنې وکړئ دلته ملایکې بې جوابه شوې او د پاك خدای حضور ته عرضې ورغلې چه موږ لوی ځوان د خپل ژرندګری سوال و جواب ته نه پرېږدي او له موږ نه دغه شان پوښتنې کوي د لوی خدای له حضوره ورته امر وشو چه تاسې له هغه سره غرض نلرئ هغه زما د محبوب ژرندګری دی.

دا قصه چه تمامه شوه د مجلس ټولو خلقو ووېل په رښتیا چه لوی ځوان د خدای نازولی دی او د خدای په دربار کښې ډېر قدر لري، ده ته خدای همدومره مرتبه او درجه ورکړی وه چه د دولس کالو غرقه بېړی پې له دریابه را واېستله. دلته زما دپاره بله سودا پیدا شوه چه د غرقې بېړی قصه به لا څنګه وي؟ خو ښه و لالا په قصو راغلی و او زما له خواهش نه د مخه پې دا قصه هم شروع کړه چه یوه کونډه ښځه وه او یو څوی پې درلود هغه چه ځوان او ځلمی شو مور پې ورته کوزده وکړه او څو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځې وروسته يې واده شروع شو د کونډې ځوی خپله ناوې په بېړۍ کښې سپره کړه او کور ته يې راوستله پدې وخت کښې نا څاپه له کومې خوا مخالف باد راوالوت او بېړی له ډول او سرنی او ناوې سره په سند کښې غرقه شوه کونډه چه له دې قصې خبره شوه له ډېره غمه لېونی شوه او شپه ورځ به يې ژړل په آخره کښې له کوره ووتله او د بزرګانو په در بار کښې به يې چيغې وهلې او ټول خلق يې نارامه کړی و. پس له دولس کالو چا ورته وويل چه ځه! لاړه شه! لوی ځوان ته عرض وکړه د هغه په دعا باندې ډېر ډېر کارونه کېږي او سوالونه يې د خدای په دربار کښې قبلېږي بوډۍ لاړه او لوی ځوان ته په ژړا شوه او خپله قصه يې ټوله ورته وکړه لوی ځوان ورته وويل اوس وخت ډېر تېر شوی پس له دېنه هېڅ نه کېږی ته خپل خدای ته صبر وکړه خدای به يې په اخرت کښې اجرونه درکړي.

بوډۍ په چيغو او کوکو لاس پورې کړ چه ستا له درباره هېڅوك نا اميده نه دی تللی او د هر چا مراد دلته تر سره شويدی زه هېڅکله له دې درګاه نه نه ځم او په همدې خاورو کښې به رغړم د کونډې چيغو او فريادونو د لوی پير مهرباني را وخوځوله او کونډې ته يې په ډېر جوش دعا وکړه يو ساعت وروسته د خدای په امر د سيند له مينځه بېړۍ را ووتله او هماغه خلق له ډول و سرنې سره امانت و سلامت را ووتل د ناوی په سر باندې هماغه دړۍ اينبی وې او هېڅ تغير پکښې نه و راغلی دغه خلق ټول د سيند ماپانو او کبانو خوړلي و مګر پاك خدای د لوی پير په دعا د ماپانو له خولو را و ايستل او بېرته يې ژوندی کړه دلته ما له لالا نه پوښتنه وکړه چه هغه ورځ چه د فلانی مور مونږ کره راغله او زمونږ نغری يې ښکلول هغې وويل لويه ځوانه که دې د دولس کالو غرقه بېړی ايستلی دی زما ځوی به هم له بندی خانې را وباسې، هغې نو همدغه بېړۍ ښودله لا لا وويل هوا همدغه بېړۍ يې يا دوله او په همدغه اميد خلق تاسې ته راځي او ستاسې دعا اخلي. د کوچنيتوب نا پوهی وه زه په ښو او بدو ښه نه پوهېدم او ببعقله وم بيا می لا لا ته وويل دا خلق نو د ماپانو له خوله څنګه را ووتل هغه ماپان چه دا خلق يې خوړلي و دا دولس کاله په هماغه سيند کښې پاته و او چا نه و نيولی؟

دا دومره ډېر دروغ څنګه خلق مني او غوږ ورته نيسي لالا دا ځل ډېر په قار شو، نږدې و چه ومې وهي خو خلقو ايسار کړ چه خير دی وړوکی دی نه پوهېږي، پس له دېنه بيا ما له چا نه پوښتنې نشوې کولی او ډېر اعتراضونه ډېرې سوداګانې به راته پيدا شوی مګر اظهار به مې نشو کولی او په مجلس به غلی او چوپ ناست وم ځکه چه لالا راته هر وخت ويل واړه بايد د لويو په مخکښې خبرې ونکړي او په ادب ناست وي، وروسته تر دې به مې د لالا او نورو خلقو په خبرو کښې خبرې نه کولې او هر څه به مې چه اورېدل هغه به راته صحيح ښکارېده، ټول ورځ به مې د بزرګانو قصې اورېدلې او په آخره کښې به ما هم خلقو ته ښې ښې قصې کولې، کله کله به ښځې هم را ټولې شوې او زما قصو ته به يې غوږ نيولی و زما په خبرو کښې به هم چا خبر ي نشوې کولې او ما ته به په لړه خبره ډېر قهر راغی او ښيرا به مې وکړې خلق زما له ښېراو نه ډېر ډارېدل او زما لاسونه به يې ښکلول دوی به ويل چه ټول سيدان همدغسې ژر ژر په قارېږي خدای دې سړی د دوی له قهره ساتي دعاېې نه لګېږي مګر ښيراېې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټك و پترى وي. خبره بيا رانه بلې خوا ته ولاړه د غلو او شهيد قصه نيمګړى پاته شوه زه بايد دا قصه پوره كړم او اخر ته يې ورسوم. پدى قصه كښې د سكه ورور ظلم او د پلار بيرحمي بيا نيږي له دې قصې نه د دې وخت مسلماني او د دې زمانې ورورې، د حاكمانو او مامورانو بې غورى څرګنديږي.
تاسې زړه مه تنګوئ زه به تاسى حقايقو ته ملتفت كړم او د خپل كلى او كور مظالم به دروښيم هغه شهيد چه پخپلو وينو كښې لمبېدلى و يوازى نه و يو بل سړى هم ورسره په يوه چوړكى حلال شوى و چه هغه د ده مزدور او خدمتكار و. هغه بله هيڅ ګناه نه درلوده او يوازى پدى جرم ووژل شو چه غله يې وپيژندل او د دې احتمال موجود و چه سبا ته به رښتيا او حقيقت ووائي.
هغه څوك چه له غلو سره اشنا وي يا هغه سړى چه رښتيا او حقيقت بيانوي بايد ووژل شي او ژوندى پاته نشي. دغه دوه تنه په يوه شپه پخپل كور كښې شهيدان شوه مګر يو هم په دغه جرم بندي نشو او نه پكښې څوك په لښته ووهل شو ځكه چه عارض او مدعى موجود نه و او د خلقو له خوا هم قاتلان ونه ښودل شوه. دغه رشوت خواره حاكمان او علاقه داران پخپلو چوكيو او قاضيان و مفتيان د شريعت په مسند ناست و. دوى ټول د قتل ځاى ته حاضر شوه او په هغه ټغره كښېناستل چه خونيان هم ناست و، هغوى ته يې د مړو دعا هم وكړه.
خلق ښه خبر و چه قاتلان د شهيد له وروره د دوه قتلونو پيسې غواړي او هغه د يوه قتل پيسې حقې ګڼي او د دې بل قتل په حق الزحمه كښې د شهيد د كاله طلا ګانې او ښځو ګاڼې مجرا كوي چه غلو د ښځو له غاړو او لاسونو په زوره ايستلې وې.
ته به واېې چه يو ورور څنګه د بل ورور په وژلو پيسې وركوي مګر كه تا پدې وطن كښې شپې كړى وي نو ډېر تعجب به ونكړې او بې شاهدانو به دغه خبره ومنې.
پښتانه هر وخت خپل او خپلوان وژني او پخپلو چړ و حلالېږى زمونږ دغه شهيد هم د خپل ورور له لاسه ووژل شو او پلار يې هم په دغه قتل كښې شريك و. كله چه د شهيد پلار (مشر خان) مړ كېده نو د كلي ملا صاحب او څو تنه سپين ږيري يې د وصيت دپاره را وغوښتل چه تاسې شاهدان اوسى زه خپل ټول مال كشر ځوى ته تمليكوم او مشر ځوى مې زما په مال كښې څه برخه نلرې ملايانو وويل ستا وصيت او تمليك د مرض په وخت كښې دى او شريعت يې نه مني مګر مونږ به ورته يوه لاره او روايت پيدا كړو چه په شريعت باندې دا خبره برابره شي كه څه هم له شرع مخالف كار دى او د وارثانو محروول خپل ځان د خداى له رحمته محروول دى. خان پدى خبره ډېر خوشحاله شو او ملايانو ته يې سپينې پګړى په سر كړې.
هغوى قلم او كاغذ واخيست د خان ټول نقد و جنس مال يې چه په لكونو روپو قيمت يې درلود په دوه زره روپو يې د خان په كشر ځوى خرڅ كړ او دوى پرې شاهدان شوه.
په دغه شرعى حيله دوى د خان ټول جايداد دوه زره روپۍ وګڼلې او د خان ميراث يې همدغه پيسې وګڼلې چه بايد پس له مرګه د خان په وارثانو تقسيم شي او هر څه د خان كشر ځوى ته پاته شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا حیله د ملا صاحبانو په فتوی جوړه شوه او کاغذ ولیکل شو خان دوه ورځې پس پټې سترګې اخرت ته ولاړ او د خپل دغه کار عاقبت یې نه لیده ځکه چه متاسفانه په دواړو سترګو ړوند و او څه یې نه لیدل. د ډېر تعجب خبره ده چه د ړانده خان په نظر کښې یو ځوی لکه یوسف ښکلی اومنلی او هغه بل ورته پردی او بیګانه معلومېده که څه هم دواړه د یوی مور او یوه پلار زامن و او سکنی وروڼه بلل کېده. خیر بې سترګو پلرونه همدغسې کوي مګر ګورو به چه دواړه وروڼه پس د ده له مرګ څه کوی؟ هر کله چه د خان د تکفین او تجهیز مراسم او د فاتحی خبره خلاصېږي، مشر ورو د خپل کشر ورور سره د میراث دعوه کوي هغه د ملا صاحبانو او سپین ږیرو په امضاً د پلار خط را باسی چه ټول مال یې په دوه زره روپو په ده خرڅ کړیدی او هغه دوه زره هم په کفن او اسقاط لګېدلی دی، مشر ورور حیران شو چه څه وکړی؟ او خپل حق څنګه ثابت کاندي؟ پس له فکره د هغه بل کلي ملا صاحب ته ورغی او له هغه نه یې روایت وغوښت هغه ملا صاحب د خان مشر ځوی ته مسئلی پیدا کړې چه دا بیع صحیح نه ده ځکه چه یو خو غبن فاحش دی او بل دا چه د خان نغدې روپۍ هم په زر هاؤ دي چه له ډېرو اجناسو سره په دوه زره روپۍ د خان په کشر ځوی خرڅې شویدي او دغه شان بیع باطله ده چه د فقه په معتبرو کتابونو کښې څه جواز نلري. د خان دواړه زامن پخپل مینځ کښې د دنیا په هډوکو ونښتل او فیصله یې ملایانو په راز راز مسایلو پیدا کولو ورځ په ورځ ګرانوله د دوی مخالف د پنځو تنو مسلمانانو په وجه چه د خیر خواهۍ په ډول په مینځ کښې ګرزېدل ډېر شدید شو په اخره کښی د خان کشر ځوی له خپلو دوستانو سره مشوره وکړه هغوی وویل دوه زره روپۍ باید ملنګ خیلو ته ورکړو چه بېګاته یې مړ کړی او له شره یې خلاص شو پدې خبره کښې کشر خان څه قدر غلی شو او فکر وېووړ. د مرګ خبره البته څه اسانه خبره نه ده او ورومرو پکښې سړی څه قدر متردد کېږي. د خان ناظر ډېر عکاك و او پوه شو چه خان پدې فیصله کښې چرتي شو او فکر وېوړ نه چه دا خبره رد کړي او بل فکر وکړي. په همدغه موقع کښې یوه سپین ږیری غړ کړ چه بې له دېنه بله چاره نشته که مونږ دا کار ونکړو هغه یې کوي او همدغو غلو ته د کشر خان په وژلو پیسې ورکوی دلته د کشر خان په زړه کښې سودا پیدا کېږي او ملا صاحب ته مخ اړوی ملا صاحب وویل که څوك د چا د مرګ اقدام کوي نو مرګ یې روا دی او د ځان مدافعه لازمه ده (اقتلوا الموذی قبل الایزاً) زمونږ ملا صاحبان چه په عربي څه ووائي نو بیا پکښې د شك او تردید مجال نه دی او بې تحقیقه یې هر څوك مني.

کشر خان چه له یوې خوا د سپین ږیر و او هوښیارانو مصلحت ولید او له بلې خوا د قتل فتوا هم صادره شوه خپل خیر یې د ورور په قتل کښې ولید او غله یې را وغوښتل.

غله د ناظر اشنایان او خپلوان هم و او بې له پیسو نه هم د چا په وژلو نه و ایسار نو چه دوه زره روپۍ هم ورکړی شي او د ناظر لحاظ هم ورسره وي پدې قتل کښې به ولې ځنډ او معطلي پېښېږي.

غله بېګاه ته ځي او د خان د مشر ځوی په کاله لوېږي هغه چه غله ویني او پوهېږي چه هېڅ نشم کولی غلو ته عذرونه او زاری کوی مګر د غلو او داړه مارو زړونه مونږ غوندې نه دی او له تورو کاڼو نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم کلك او سخت دی د هغوی دپاره وژل او حلالول هېڅ نه معلومېږي. خان که هر څومره وعدې وکړي چه زه به هېڅکله د میراث دعوه نه کوم او د خپل ورور نوکري به کوم چا په ده باندې رحم ونکړ او په پټه چاړه یې حلال کړ. د خان نوکر چه له کوره د بهر وتلو اراده وکړه هغه یې هم را ونیو او همدغه معامله ورسره وشوه یعنې دواړه د جمعې په شپه شهیدان شوه. سبا ته چه په کلي کښې رڼا شوه او خلق په کوڅو کښې وګرزېدل هر څوك له کیفیت نه خبرو چه بیګا څه وشوه او د چا په امر وشوه؟ ته به وایې د اسمان ملایکو ټول خلق خبر کړی و او د لویو ورو، ښځو او نرو غوږو ته دا خبره پوره رسېدلې وه چه پدی قتل کښې څومره پیسې ورکړی شوی او دا کار چا د چا په وسیله او ذریعه وکړ. دا خبره دومره رسوا شوه چه کاڼه او ږانده هم پرې خبر شوه او ښځو به د ګودر په غاړه همدغه خبرې کولې مګر حاکم او علاقه دار، قاضی او مفتی خدای داسې کاڼه او ړانده کړه چه هیچا ته یې هېڅ ونه ویل او حق العبد څه چه حق الله پسې هم ونه ګرزېدل. توبه خدایه خدای هېڅکله دغسې نه کوې دوی رشوت او پیسو دغسې کړه هغه پیسې چه غلو اخستې وې دوی هم واخستلې او لمر یې په ګوته پټ کړ. دوی هم غله و مګر هغه نورو د شپې غلا کوله او دوی په رڼا ورځ. د اولس خلق هم غله شوه او غله یې پټ کړه په تحقیقاتو کښې یې وویل مونږ مسلمانان یو دروغ نشو ویلی او په ناحقه څوك نشو ښودلی مونږ غله او قاتلان نه پېژنو، مقتول له هیچا سره دښمنی نه درلوده چه مونږ یې معرفی کړو. پدې خبرو باندې د کلي سپین ږیرو او مسلمانانو ګوتې ولګولې او دسخطونه وشوه.

هېچا دا ونه ویل چه د دواړو ورونو تر مینځ څومره مخالفت و او دښمني یې کوم حد ته رسېدلې وه د حاکم هم هېر شوی و چه دواړه ورونه هر وخت حکومت ته د څه دپاره راتله او یوه د بل په حق کښې څه ویل. د مقتول صغیر ځوی پیغله لور او کونډه ښځه پاته شوه، هغه مال چه د مقتول په کور کښې و غلو وېوړ او یو څه جز ئي شیان پاته شوه. زمکې، طلاګانې ژرندې پایکوګانې، د غلو ګودامونه نغدې روپۍ او فرش و ظرف هر څه د مقتول ورور ضبط کړه. اوس به ګورو چه له ورثه ؤ سره څه کېږي او دغه مظلومان د چا رحم او کرم ته سپارل کېږي؟ دا خبره د محکمې قاضی صاحب ته مفوضه وه چه باید د صغیر غم وخوري او هغه لږ غوندې مال چه صغیر ته پاته دی له صغیر سره یې یوه صالح متدین او خیر خواه وصي ته وسپاري چه په ښه سړیتوب مشهوروي او له خدایه ډارېږي.

هو! د شرع له خوا قاضی صاحب پدې مؤظف دی چه باید ډېر ښه سړی د صغیر دپاره وصي مقرر کړی چه هغه د ډېر رحم او ډېرې عاطفې خاوند وي او د یتیم مال نه خوری په همدغه اساس د صغیر تره وصي مقرر شو او صغیر له خپل مال سره د پلار قاتل ته وسپارل شو، د صغیر مور خو د هغه کونډه وه او د پښتنو په عرف کښی یې له بل چا سره نکاح نه وه روا ځکه یې په عدت کښی د کلي سپین ږیري او ملا را وغوښتل او نکاح یې پرې وتړله. خپله پیغله وریره یې هم خپل کورته راوستله چه د ده په قبضه کښې وي او پخپله خوښه ځانته کوم مېړه پیدا نکړی. په صغیر باندې نه پوهېږم څه وشوه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

او څه وریښښ شوه خو څو ورځې وروسته یې مړی له کلا را ووت او د پلار پخوا کښې خښ شو پلار خوښې شهید و مګر دغه شهید زاده ته چا شهید نه ویل ځکه چه د جرح علامات نه و موجود او په دوا باندې مړ شوی و. هماغه کار چه غله او داړه مار یې کوی ځینی طبیبان یې هم کوي او له هغوی نه په وژله کښې کم نه دي مګر د دوی دلاس مړی د شهیدانو درجه د خلقو په نزد نلري. د صغیر مور د دې لامله چه د مینې او محبت په اثر چا پرې نکاح نه وه تړلی بلکه د ضرورت او مجبوریت په سبب د خان په نامه شوې وه او مصلحت دا نه و چه له دغې ښځې څخه خان اولاد ولري ځکه چه د خان د ګرانې او اصلي ښځې اولادونه ډېر و نو (کا المعلقه) په کاله کښې ناسته وه او د کور خدمت دپاره وه مګر پخلی یې نشو کولی چه په کټو کښې زهر وانچوی مګر ځای به یې جارو کاوه او ناولی کالي به یې مینځل د همدې لامله نشم ویلی چه د دې ښځې لاس د خان په کالیو نه دي لګېدلي ځکه چه د مینځلو په وخت کښې یې د هغه ناپاکه جامې په لاس کښې اړولی را اړولی دی.

خان دغې ښځې ته هېڅکله نه کتل او داسې رویه یې ورسره نیولی وه لکه چه اوس یې هم د وړور کډه وي او بل راز کتل ورته له عفت او عصمت نه مخالفه خبره وي. زموږ خان ډېر دینداره سړی دی او پردی ښځې ته نه ګوری مګر بې مېړه خدمتګاره یې خوښېږی او ځان پرې چاپي کوي. دا ښځه کله خان بام ته هم نه ده پرې ایښی چه بهر دنیا وګوری او څوك ووینی یاېې څوك ووینی. د دې ښځې پلو پس له هغې شپې چه غله او خونیان په کور را ننوتلي و بیا چا نه دی لیدلی او نه د چا لاس د دی په لاس لګېدلی دی. په هغه شپه خوښې البته غلو له لاسونو بنګړي ایستلي دي او د غاړې ګانه یې هم ورته نه وه پرې ایښی. زموږ خان د خپلی وریرې په باب کښې هم ډېر فکر وکړ چه څنګه یې کړي او چا ته یې ورکړي. ریباران خو ډېر راتله مګر خان ته خدای ډېره دور اندیشي ورکړېده او ډېر لرې ګوري، دومره لرې هم نه چه اخرت ته وګوری مګر د دنیا په کارو کښې یې نظر تر ډېر لرې ځایه رسېږي. دی پدې پوهېده چه که دا ښکلې پیغله د کوم نارینه پښتون کور ته لاړه شي او په هغه کښې د جرئت او شجاعت جذبه موجوده وی نه چه کومه ورځ د دې نجلۍ د پلار انتقام واخلي یا په میراث دعوه او جګړه وکړي نو ځکه یې یو بې ازاره او مړیی زوم ولټاوه چه د ده په مخکښې کله زړوره خبره هم ونکړي. د خان له تالو نه د هغه په کور کښې تر اوسه کوم اولاد هم پیدا نشو چه د ده له اولاد سره د پلار او نیکه دښمني تازه کړیې. تاسې ګمان مه کوی چه دا کومه خیالي افسانه ده او لیکونکی له ځانه خبرې جوړوي، ما تعهد کړی چه رښتیا به وایم او څه مې چه لیدلی هغه به بیانوم. دا قصه زموږ د کور او کلي یو واقعی سرګذشت دی او اوس هم لا خاتمه نه ده موندلی هغه کونډه اوس هم لکه معلقه ناسته ده او د خان وریره اوس هم ژوندی ده او خان سلامت هم حیات لري، پدی خبرو لا دومره وخت نه دی تېر چه د زمانې په مرور ځانګې او ښاخونه پیدا کړي او مبالغې پکښې وشي. زه پدې قصه کښې یو طرفه قضاوت هم نه کوم او نه له عناد نه پکښې کار اخلم له دې سړي سره که څه هم د خدای دپاره بغض لرم مګر محاسن یې نه پټوم او وایم چه دی په کور او کلي کښې په ډېرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دینداری او ښه سړیتوب مشهور دی او ټول خلق ورته حاجي صاحب وائي. دی وروسته د ورور له وفاته حج ته هم ولاړ او حاجي صاحب شو. حاجي صاحب هېڅکله د قرآن کریم تلاوت نه قضا کوي او پنځه وخته مونځ په مسجد کښې په جمع کوي که څوك ووائي چه په لس کالو کښې به ده یو لمونځ هم نه دی قضا کړی وئې منئ ځکه چه په لمانځه ډېر ټینګ دی او هغه وخت چه د ده ورور ژوندی و هم په لمانځه باندې کلك و. حاجي صاحب هغه عملونه چه ډېر لږ ګناه پکښې وي بد ګڼي په چلم باندې پې کله خوله نه ده ایښی او نه پې کله نسوار په خوله کښې اچولی دی. دوه یا درې کاله پې څه پیسې د ذکات په نامه خلقو ته ورکړې مګر وروسته پې پیسې د غلې د قیمتی په وجه ډېرې زیاتې شوې او زکات اېستل ورته ګران کار معلوم شو.

حاجي صاحب زښته ډېره غله اخلي چه زرو خروارو ته به رسېږي، دا غله دی د کال تر اخره ساتي او د ډېرې قیمتی په وخت کښې په ډېر ګران نرخ خرڅوي هغه وخت پې هم په نغد و نه ورکوي او تر یوه کاله پې پور ورکوي په همدغه سبب پې خلق یو په یو نیم یو په دوه له موجوده نرخ نه ګرانه اخلي که د نورو په شل خرڅېږي د ده په دېرش ځي. د ده دا عادت دی چه نغدې روپۍ هم په کور کښې نه ساتي او په ګرویوئې بندوي. ملا صاحب ده ته د ګروۍ په نامه سودا هم روا کړیدی یعنې بیع جایزې ورته وایې علاوه پدې پې یوه بله خبره هم ورته په غوږ کښې ایښی ده چه د ګروۍ په پیسو زکات هم نشته ځکه نغدې روپۍ په کاله کښې نه ساتي او ټولې په ګټه بندوي چه غاړه پې بنده نشي.

د همدی لامله ډېر ځله د ګروۍ ګټه په اصل ګروۍ زیاتوی او په دوه کالو کښې پې پیسې دومره شي چه باید د زمکې خاوند قطعی او بیع بات قباله ورکړي.

دا قصه نوره په همدغه ځای پرېږدم زمونږ حاجي صاحب به نور د یادولو حق نه لری ځکه چه هلته نور هم ځینې خانان او ملکان شته چه ډېر خلق پې بې تیغه او په تېره تېغ حلال کړیدي او عالم پې په سره اور اړولی دی که څوك دغه مظالم لیکي نو خانان او ملکان لا څه کوی چه د پاچا صاحبانو کارنامې هم په یوه کتاب کښې نه تمامېږي او دغه چنګیزي افسانه نه خلاصېږي. د اولس حال او د دوی د مشرانو رویه له همدغې یوې نمونې څخه معلومېدلی شی. زما مدعا دا نه ده چه تاسو ته د ظالمانو اعلی او کامله نمونه وښیم چه په سل هاوُ تنه پې وژلي او ډېرې مېرو ښی پې په جبر او زور په دار اسلام کښې خپل کور ته ننوېستلي دي. زما مطلب دلته همدغومره دی چه د یوه متدین مسلمان او لمونځ ګذار حاجی مسلماني لږ غوندې ښکاره کړم او هغه په همدغومره تذکر معلومېږی.

د دې قصې د بیان باعث دا نه و چه ظلم او بې رحمې پکښې ډېره زیاته ده بلکه دا د یوه ښه سړي حکایت و او زما په حیات کښې لمړۍ واقعه وه چه زه پې د دې خلقو ظلمونو ته ملتفت کړم او په کوچنیتوب کښې ورسره اشنا شوم. نو دا قصه د ظلم او جبر لوړه او کامله نمونه مه ګڼې ځکه چه دا خو د دوه ورونو د وروروله مقابله ده او ورور وژل څه دومره نا اشنا خبره نه ده دلته ډېر کسان د خپلو ورونو له لاسه څوك په مال او دولت ځینې نور په ښځو وژل شویدي او ځینو خپل پلرونه په قتل رسولي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي د دې قصې کيف په دغه حصه کښې موجود دی چه د داستان پهلوان يو داسی ديندار مسلمان او نيك سړی دی چه د جمعی په لمانځه کښی تل په اول صف کښې ځای لري او په ختمونو کښې مدام د حافظ جی شاته ولاړ وی. پدی ځای کښې بايد تاسو ته دا سودا پيدا نشي چه دغه شان ظلمونه په يوه داسې ځای کښې چه حاکمان او کوتواليان موجود وي څنګه پيدا کيږي او ولې پې څوك مخه نه نيسي؟ نو دلته به د دغه ځای د کوتوال په باب هم يو څو خبری وکړو. دا عادت دی چه څنګه غر هغسې کربوړی زمونږ کوتوال چه د امنيت ساتلو مسؤل او د جرايمو او جنايتونو مخه نيوونکی و يو عادی سړی نه و او فوق العاده استعداد پې درلود چه بايد سړی ورته ګوته په غاښ کړي. د ده مهارت او چالاکی په بده لاره کښې صرفېده او د ده له پوهې نه ډېر فجايع پيدا کېده. څومره غله او خونيان چه هلته موجود و ټول د ده په ځای را غونډېده يو وخت دی پخپله د يوې داړې مشر و. ده په قلم باندې ډېرې غلا ګانې کولی شوې او په ژبه پې ناحقې خبرې حقې ښکاره کولې. غله او پوليسان دواړه د ده په لاس کښې و او غلاګانې به هم د ده په امر کېدلې. د ده دا کار و چه داړه به پې په يوه ماړه کور وغورځوله او د غلا په مال کښې به پې په سلو کښې يو سل و پنځوس خپله برخه اخستله. تعجب مه کوئ! کله به پې داسی هم وکړه چه د سلو روپو په غلا کښې به دوه سوه د ده وې ځکه چه په هره غلا کښې نيم برخه د ده وه مګر سبا ته به پې چه بې ګناه خلق ونيول او بنديان به پې کړه له هغوی نه به پې هم په رشوت کښې ډېر څه واخستل نو د غلو به نيمه وه او د ده به لکه ابې يوه نيمه شوه. ډېرې داړې به ده د دې دپاره غورځولې چه خپل مدعيان او مخالفين پکښې ونيسي او زاړه انتقامونه واخلی. کله به چه د ده په منطقه کښې غلا ګانې ډېرې شوې او دا خبره به اوچته شوه چه د هغه بل ولايت د کوتوال په منطقه کښې ډيره غلا نه کيږي نو بيا به پې داړه مار هلته وليږل چه په هغه ځای کښې لاس واچوي او يو څو داړې هلته وغورځوي چه د ده داړه ماري پکښې ورکه شي. د د مشورې په مجلس کښې هم ډېرې غلا ګانې کولې او د تحقيقاتو پانې به پې بيخی په بل راز ولوستلې او ډېر حقايق به پې پکښې پټ کړه يعنې په ژبه به پې هغه څه ولوستل چه په پاڼو کښې به نه و بلکه عکس به پې و. دی هېڅ په غلا ونه نيوه او تر اخره چا دا تميز ونکړ چه دی کوتوال نه دی غل دی.

د ده په وخت کښې ځينې جرايم په اولس کښې کم شوی و ځکه چه ښکلي به ټول په يوه بهانه کوتوال له ځان سره ساتل او کور ته به پې نه پرېښودل. د ده زيات حرص نور خلق له اخلاقي جرايمو څه قدر ته محروم کړی و د ښځو محبس به تل ډك و او ځينې بېګناه ښځې به هم په دسيسه دغه محبس ته د ګناه دپاره را وستلی شوی. يوه شپه چا د ښار ستر مشر ته وويل چه يوه ښځه په محبس کښې نشته او مدام د کوتوال په کور کښې وي ځينې نورې کله هلته او کله دلته وي هغه را روان شو چه محبس وګوري مګر په هماغه آن کوتوال ته تيلفون وشو چه د زندان ښځې شماری ته بايد خبر اوسې کوتوال د دې په ځای چه هغه ښځه له کاله نه محبس ته وليږي يوه بله ښځه د هغې په عوض په محبس کښې داخلوي او تعداد پوره کوي يعنې د يوه ساعت دپاره هم بيلتون نه قبلوي او پردی ښځه له خپل کاله

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه نه باسي. دا محبس ډېر اسرار او ډېر فجايع لري زه د دې په ځای چه دغه اسرار ښکاره کړم دا بهتره بولم چه پټ يې کړم او په يوه اشاره اکتفاء وکړم.

هغه وخت چه دغسې کوتوال موجود و د مملکت مشران او دواړ خاوندان هم دغه راز خلق و او دغه شان خلق يې خوښ و. کوتوال خو به په حيلو او دسيسو يوه ښځه په محبس کښې واچوله او بيا به يې په پټه پخپل کور کښې ترېنه ناجايزه استفاده کوله مګر سترو واکدارانو دا هم کولی شوه چه يوه مېړو ښه له خپل مېړه نه خلاصه کړي او په ډول و سرنی يې خپل کور ته راولي نکاح پرې وتړی. دغه شان واقعات ډېر پيښ شويدی او پدی هېواد کښې يې خپل ابتکار بايللی دی. که داسې قصې په يوه بل وطن کښې پيدا شي او يو ليکونکی ورځنې خبر شي هېڅکله به يې دغسې لنډې لنډې خلاصې نکړی او ډېر جزئيات به يې هم له نظر لاندې ونيسی ځکه چه هلته به دغه شان واقعات له عجايبو او غرايبو څخه ګڼل کېږي او د ليکونکی ډېر زيات دقت به جلبوي مګر دلته هغه شان نه تلقی کېږي او د ليکونکی زړه زور نه اخلی چه په ډېر شد و مد يې تصوير کړي.

بله دا چه يوه واقعه د وقوع په وخت کښې د حکايت په صورت بيانېږي نه د افسانې په شکل. پدې مورد کښې همدغومره ويل کافی دی چه سړی ووائي په هغه ځای کښې چه امران او واکداران د چا ناموس د هغه له لاسه اېستلی شي نو مالونه او جايدادونه به څنګه نشي اخستلی په دغسې محيط کښې رشوت اخستل دا استعداد نلری چه څوك پرې رومان وليکي او د چا تعجب جلب کړي.

دا واقعات او حوادث هم د لوښو او ظروفو مثال لري چه وروسته تر ډېرو کلونو په يوه موزيم کښې د تعجب او غرابت شکل و صورت پيدا کوي يا په يوه بل هېواد کښې بل شان معلومېږي.

دغه شيان چه اوس مونږ په موزيم کښې ګورو يو وخت په هر کاله کښې موجود او هره ورځ ليدل کېده په هغه وخت کښې چا دې شيانو ته په دغه نظر نه کتل چه نن مونږ ورته ګورو همدغه سبب دی چه اوس مونږ دغه فجايع په هغه نظر نشو ليدلی چه نوی نسل يې ګوري. اوس زمونږ ادبا او شعرا چه حساسيت يې له نورو زيات دی په دغسې واقعاتو متاثر کېږي او په حساسيت ورته ګوري مګر د نورو خلقو په نظر کښې عادي او مانوس معلومېږي. مونږ په يوه مظلومه دنيا کښې پيدا شوي او لوی شوي يو زمونږ شعور او ادراك د کوچنيتوب له وخته د فجايعو او مظالمو منظري ډېري ليدلي دي مونږ چه اول ځل سترګې غړولي دي يو انسان مو حلال او مذبوح ليدلی او ځينی نور مو د قاتلانو او غلو په نامه پېژندلي دي ځکه ښه نشو پوهېدلی چه زمونږ په رمه کښې پسونه او لېوان ګډ ګرزي او شپانه يې له رمې نه نشي بېلولی بلکه ډېر ځله يې پېژندلی هم نشی. پدی ملك کښې د چنګيز او هلاکو طوفانونه راغلی او دلته داسې خلقو حکومت کړی چه د سرونو منارې يې جګې کړي او د انسانانو سترګې يې اېستلي دي هغه ړوند خان چه خپل يو ځوی يې په بل مړ کړ د هغه سترګې هم د هغه وخت حکومت ړندې کړي وې. پدې ځای کښې خان او ملك ډېره موده بې قانونه حکومت کړی او حاکم و کوتوال په هيچا باندی هيڅ رحم نه دی کړی. دلته سيد او ملا له ظالمانو سره معاونتونه کړي او ځينې

(c) ketabton.com: The Digital Library

روحانيون يې هم په اخره کښې بل راز شويدي او په بله جامه کښې يې خلقو ته تکليفونه رسولي دي. دغه راز راز ظلمونه چه دلته تاريخچه او د قدامت حق لري يوې داسې مرحلې ته ورسېده چه ظلم او جبر دوهم طبيعت بلکه اول طبيعت شو او غير طبيعي مظاهر يې څرګند شوه. له دغو مسلسلو ظلمونو نه په مونږ کښې بدبيني دښمني عدم اعتماد او اجتماعی تنفر پيدا شو او مونږ يې لکه وحشيان غرونو ته وخيژولو مونږ اوس سمې ته په اسانه نه راښکته کيږو او په غرونو کښې له ليوانو او پړانګانو نه دومره نه وېرېږو لکه چه په ښارونو کښې له انسانانو ډارېږو او له کوټواليانو نه مو زړه چوی.

دغو اوضاعو په مونږ کښې وحشيانه او ارتجاعي انقلابونه پيدا کړه او زمونږ سته يې و ابستله دا عادت دی چه له ظلم نه ظلم پيدا کيږي او د ظالم و مظلوم جوړه په هيڅ شان نه راځي. د حاکمانو او کوټواليانو ظلم د ملت او حکومت تر مېنځ دښمني پيدا کړه او د حکومت بناګانې يې ونړولې. د خلقو په نظر کښې غله له دغسی کار دارانو نه ښه راغله او غلو موقع پيدا کړه چه زمونږ شاهی ارګ لاندې کړي. هماغه غله چه ما د شهيد له واقعې نه وروسته د قاتلانو او خونيانو په نامه وپېژندل د منصبونو خاوندان شو او لويو رتبو ته ورسېدل. هغه غله چه په غرونو کښې يې ځای نه و په ښارونو يې استيلاء وکړه او جرنيلان شوه. د دوی په راتګ د مملکت په هره خوا کښې جنګونه شروع شوه او د افغانستان ځلمې پخپل مينځکښې لکه ليوان او ليونيان ونښتل د مملکت په زړه کښې د حسد او نفاق اورونه بل شوه او لمبې يې ټولو ځايونو ته ورسېدې. د انقلاب اسباب او موجبات البته ډېر شيان و او په ظاهره دغه مجادله د مذهب په نامه وشوه مګر هر څوك پوهيږي چه اصلی عامل څه شی و؟ غله ولې کاميابه شوه؟ خلق ولی د غلو ملګري شوه او له رشوت خورو مامورينو او ظالمانو حاکمانو نه يی په څه دوی ښه وګڼل؟ قدرت دلته دا وښودل چه له پټو غلو نه ښکاره غله ښه دي او عالم مثال دا تقاضا درلوده چه د دغو زمامدارانو په ځای غله کښېنوي. که زمونږ کارداران غله او ظالمان نه وای که دوی په روښوتونو د مظلومو شهيدانو وينې نه خرڅولې يو يتيم يې د هغه د پلار قاتل ته نه سپارلی د يوه مظلوم شهيد ښځه په جبري نکاح نه بندي کېدلی، يوه عفيفه پيغله د دښمن په لاس نه خرڅېدلی او د غلو پرده داری نه کېدلی غل نه کوټوال کېدلی هغه کارونه چه غله کوی حاکمانو نه کولی او حکومت د ملت په نظر کښی ظالم د ظالمانو ملګری د غلو حامی د رشوت خورو طرفدار نه وای معرفی شوی غلو د غومره قوت نشو موندلی او رعيت هيڅکله د غلو لښکر کېده نه مګر مونږ په رڼا ورځ وليده چه غله راغله سيدان، حضرتان، ملايان يې ملګری و، رعيت او ولس يې شاته ولاړ و او مسلمانانو په مساجدو کښې ورته دعا ګانی کولی. دوی ډېر ژر کاميابه شوه امامانو او خطيبانو د دوی په نامه خطبې ولوستلې، د دوی سکه په وطن کښی رايجه شوه او د مملکت کار داران د دوی له وېرې د يوه او بل په کور کښې د غلو په شان پټ شوه. دغه وضعيت تر يوه وخته دوام وکړ او په آخره کښې د لوی خدای په اراده د اعليحضرت شهيد په قيادت او د ملت په وروستی فکر او فداکاری غله له سلطنتي قصره ووتل او داړه مار مغلوب شوه مګر دا بايد ووايو چه غله اوس هم بيخي نه دي ورك او زمونږ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مملکتی دوايرو کښې په بله جامه او بل رنګ کښې کار کوي چه زمونږ پوليسان پې نشي نيولی بلکه پوليسان پې له امر او حکم لاندی دي. هر څوك دغه غله نه پېژني ځکه چه شکل و قيافه پې بل راز ده او نوم پې هم بدل کړيدی په يوه ځای کښې ورته خلق علاقدار وائي په بل ځای کښې ورته مامور صاحب يا حاکم صاحب ويل کېږي او په ځينو مقامونو کښې پې له دی نه هم لوړ القاب پيدا کړيدي. دا عادت دی چه که سړی له يوه ظرف او لوښی نه د خاورو تيل خالی کړی او تول وينوی بوی پې تر ډېره وخته نه ځي او چه هر وخت يو اور لګيت څوك ولګوي او ورنږدې پې کړي سمدلاسه اور اخلی او سړی پوهېږي چه يو څه تېل لا پاته و چه مونږ نشو ليدلی او زمونږ په نظر کښې هېڅ نه معلومېده غله هم زمونږ له نظره پټ دي او د غلو دا عادت دی چه ځان پټ ساتي او په پټه کار کوي.

مونږ بايد دا غله وپېژنو او کشف پې کړو. ما له ډېر پخوا وخته تر دې وخته پورې د غلو تعقيب کړيدی او د دوی لارې مې څارلې دي که دوی په بيوك کښې سپاره وي يا په شورليټ کښې زه پې پېژنم که په ډېره لوړه چوکۍ کښېني هم رانه نه غلطېږي که پير شي او که فقير شي زه غل پيژنم او پوهېږم چه دا څوك دی او څه کوي؟ مونږ بايد غله ورك کړو او چا ته د غلا موقع ورنکړو که يو غل ډېر معتبر وي او لوړ مقام پې اشغال کړی وي بايد غل ورته ووايو او د مملکت دښمن پې وبولو.

زمونږ په وطن کښې غله واليان شوه جرنيلان شوه وزيران شوه بلکه تاج و تخت ته ورسېدل مګر مونږ هغوی غله ګڼل او مجادله مو ورسره کوله. دا مجادله بايد اوس هم پرې نږدو او دوام ورکړو ځکه چه غله بيخي ورك نه دي او ډېرې چوکۍ پې اوس هم نيولې دي.

مونږ بايد پدې پوه شو چه غله هم لکه د سينما اکټران په ډېرو رنګونو کښې ځان ښکاره کوي او په هره طبقه کښې موجود دي. ځينې کسان شته چه خلق پې د دې دپاره په لمانځه کښې دمخه کوي چه په وروسته صف کښې د خلقو پڼې پټوي نو دغسی پيشوا امام نه وي بلکه غل وي او ضرورت وړاندی کړی وي. يو وخت څو تنه غله کوم ځای ته ولاړه او څو اسونه پې له يوه کلي نه په غلا را وايستل دوی چه له کلي نه بيديا ته را ووتل په کلي کښې نغاره وشوه چه د غلو تعقيب وکړی او اسونه را وګرزوي، غله پوه شوه چه په دوی پسې چيغه را اوزي او دوی ترېنه نشي خلاصېدلی ځکه چه هغوی د اسونو په سپرلی او ځغلولو کښې ډېر مهارت لري او دوی لاندې کوي د غلو مشر چه يو سپين ږيری سړی و او د غلا په فن کښې استاذ و له خپل اس څخه ښکته شو او ملګرو ته پې وويل: تاسې اسونه په دغه بيابان کښې لمر خاته خواته ولئ او ډېر ګړندی ځی زه به دلته ستاسو د نجات دپاره پاته شم هغوی دا خبره ومنله او په هماغه خوا روان شوه د غلو مشر جای نماز او سپين څادر چه د ضرورت دپاره پې له ځانه سره پټ ساتل را وايستل جای نماز پې د زيارت پخوا کښې لارې ته نزدې وغوړاوه او سپين څادر پې په سر واچاوه تر څو چه د کلي چيغه را رسېدله ده څو رکعاته نفل هم کړی و او د غلو د نجات دعاپې کوله د کلي خلقو چه د زيارت له څنګه سپين ږيری زاهد او عابد په مسئله باندې ناست وليد چه دواړه لاسونه پې د خدای دربار ته نيولې او دعا کوی له ده نه پې په ډېر احترام تپوس وکړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه غله کومسی لاړه سپین ږیری شیخ په خوله هېڅ ونه ویل او په لاس یې لمر پېواته خواته اشاره وکړه هر کله چه د دغسی خلقو په اشاره خلق درومی او ډېر ډېر کارونه کوی هغوی هم د ده ومنله او په هماغه لورې روان شوه. دی یوه شه چه غلو ته مې نجات ورکړ او خلق مې ګمراه کړه نو خپل جای نماز یې وخانډه او په غلو پسې روان شو. وګورئ کله غل زاهد کېږي هم او په دغه ډول غلا کوي مونږ باید غل او شیخ وپېژنو او په هر چا تېرنه اوزو.

دغه تحویلداران چه په دوایرو کنبې ګورئ په دوی کنبې هم داسې غله شته چه د بیت المال سېه باسي او په کال کنبې په زر هاؤ روپۍ غرقوی له دوی سره هم ډېر ماموران مدیران او لوی لوی خلق په غلا کنبې شریك وي او ډېر ډېر کارونه کوي. زما یوه ملګری حکایت کاوه چه څو کاله پخواه زه او یو بل سړی چه دواړه له یوې کورنۍ وو ونه کړي و یو ځای رسمی دوایرو ته راغلو ما څو کاله تعلیم کړی و او کتابونه مې لوستي و زه کاتب شوم او هغه د دې لامله چه بې تعلیمه و تحویلدار مقرر شو زه پدې څو کالو کنبې مدیریت ته ورسېدم او هغه اوس هم تحویلدار دی مګر په کلي کور کنبې د هغه اعتبار له ما نه ډېر زیات دی او زما مدیریت څوك په دوه توته نه اخلي ما پخپل حیات او خپل کور کنبې هېڅ بهبود حاصل نکړای شو او تحویلدار ډېرې زمکې واخستلي او لوړې بنګلې یې جوړې کړې هغه علاوه په نورو شیانو درې ودونه نور هم وکړه او اوس یې څلور ښځې په کاله کنبې ناستې دي د ده یوه ښځه زما ښینه ده او زما کوچنیان کله کله د خپلی ترور د لیدو دپاره تحویلدار کره ورځي چه بېرته راشي تر څو ورځو د هغه د کاله قصې نه تمامېږي، یو یې د رادیو صفتونه کوي بل وایې په کور کنبې یې ډېرې ښې قالینې اوارې دي او په میزونو او رفونو باندې یې ډېر ښایسته لوښي ایښي دي. دا صفتونه چه تمام شي بیا نو له ما نه خواهش کوي چه مونږ ته هماغسې رادیو واخله او هماغه شان کالي راته جوړ کړه.

زما د ځوی زړه هم دا غواړی چه د تحویلدار د ځوی په شان دریشي ولري او هماغه شان بوټونه په پښو کړی. د هلکانو مور خو هېڅکله خپلې خور کره نه ورځي او که هغه هر څومره جوابونه راولېږي دایې په یوه بهانه ردوي او جواب ورکوي، داسې نه چه زه یې منع کوم او هلته یې نه پرېږدم بلکه څو ځله ما هم ویلي دي چه زه ولاړه شه! خور دې خوابدې کېږي او ګله کوي مګر هغه زما هم نه مني او یوه پلمه برابروي چه ما قانع کاندي. که څه هم دا ما ته نه وایې مګر زه پوهېږم چه دا ولی نه ځي او څه شی د خپلې خور له کاله نه ایساره کړېدی؟ دا که څه هم د یوه مدیر ښځه ده مګر جامې یې د تحویلدار ښځو غوندی نه دي او هغه ګانې چه هغوی یې لري دا یې نلري نو که هلته ولاړه شي او د هغوی هستي او خپله نیستي وګوري سترګې یې نه غړېږي او دغه وضعیت نشي لیدلی. په یوه اداره کنبې چه دغسې تحویلدار موجود وي هلته ارو مرو د شعبو امران هم ډېرې ګټې لري او ډېر کسان د تحویلدار په غلا کنبې شریك وي او دغه شان مدیران په دوایرو کنبې ډېر لږ وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کومې غلا ګانې چه په دوايرو کښې د قلم خاوندان او ميرزايان کولی شي هغه په بل ځای کښې نشي کېدلی که تاسې په دوايرو کښې لږ غوندی بلد شئ او د دوی له کارونو خبر شئ ډېر تعجب به وکړئ.

هغه کال په يوه تفتيش کښې معلومه شوه چه يوه لوی سړي يوازې د حيواناتو له اذوقې نه سل خرواره بوس او څو خرواره اربشې خوړلي وې. دا غلا که څه هم په تول ډېره درنه ده مګر د معنی په لحاظ ډېره سپکه غلا ده او سړی افسوس کوي چه مشران او لوی خلق د بوسو او اربشو په غلا هم نه شرمېږي. دې خلقو په غلا کښې ډېر مهارت پيدا کړيدی او په هر شي کښې غلا کوي دوی اوس په خاره زمکه کښې هم ځانونه مړولی شي او له هېڅ نه ډېر څه بودوي.

يوه چا قصه کوله چه زما مزدور کله چه له بازاره د يوه غيران سودا راوړي نو يو غيران او پنځه ويشت پوله پکښې ځينې وختونه دی وخوري دا خبره هر چا ته له حقيقته لږ غوندی لري ښکاره شوه او په ظرافت يې محموله کړه هغه وويل زه رښتيا وايم تېوقه نه کوم ما يو ځل دی بازار ته په سودا پسې ولېږه ببرته تش راغی چه پيسې رانه ورکې شوې بل غيران مې ورکړ په هغه کښې يې هم پنځه ويشت پوله پټ کړه او پوره سودائی رانوړه زمونږ يوه ملګری وويل دا ستا مزدور خو د حسن له مزدوره هم په غلا کښې زيات مهارت لري. ملګري ټول متوجه شوه چه د حسن مزدور به لا څنګه وي؟ هغه وويل حسن نوماند يو سړی و د هغه يو غل مزدور په برخه شو چه په هره سودا کښې به يې څو پيسې پټولې، يوه ورځ حسن دری غېرانه ورکړه چه ده ته په بازار کښې يو مهر جوړ کړي د مهرونو قيمت معلوم و چه په يوه توری (حرف) يو غيران مهر جوړوونکی اخلی او هېڅ زيات و کم پکښې نه وې. د حسن نوم درې توری و او درې غيرانه کېده مزدور چه مهر کن ته ورغی ورته يې وويل زما نوم خس دی ما ته يو مهر جوړ کړه او دغه يوه روپۍ خپله اجوره واخله مهر کن چه (حس) وليکه د (ح) په توری باندې يې ټکی اېښوده چه (خس) شي مزدور ورباندې غږ کړ چه دا ټکی د (س) په لمنه کښې کېږده او هلته يې مه ږده مهر کن ورته وويل له دېنه خو درې تورې جوړېږې او اجوره يې درې غېرانه کېږې مزدور ورسره جګړه شروع کړه چه زما درباندی يو ټکی حق دی په هر ځای کښې چه زه وايم هماغلته يې کېږده مهر کن په سوال و جواب له خپل کاره واوت او نور تاوان يې هم کېده نو له ناکامه له يوه غيرانه تېر شو او مهرېې په يوه روپۍ ورکړ مزدور چه خپل بادار ته مهر راوړ د هغه دا يقين و چه پدی سودا کښې يې هېڅ نه دی پټ کړی او د غلا دپاره هېڅ امکان نه و موجود مګر هغه خپل کار کړی و او د خپل فن له مهارت نه يې استفاده کړی وه. زمونږ ځينې مامورين او کارداران چه په تور و سپين پوهېږي او له تورو سره کار لري د غلا دغه راز چلونه او چمونه ورته ډېر ښه معلوم دي او په داسې ځای کښې چه غلا هېڅ ممکنه نه ده غلا کولی شي او د غلا دپاره لاره برابروي.

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه ګورم او څه اورم

www.ulfat.de

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library